

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

LOKMAN SAPAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/723)

Karar Tarihi: 21/11/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ
Üyeler : Mehmet ERTEN
Zehra Ayla PERKTAŞ
Erdal TERCAN
Zühtü ARSLAN
Raportör : Recep ÜNAL
Başvurucu : Lokman SAPAN
Vekili : Av. İnan AKMEŞE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, yasal mitinglerde slogan attığı kabulü çerçevesinde cezalandırılması nedeniyle ifade özgürlüğünün ve yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 18/1/2013 tarihinde İstanbul 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlanmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 11/10/2013 tarihinde, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. İstanbul (Kapatılan) Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının 20/3/2003 tarih ve E.2003/323 sayılı iddianamesiyle başvurucu hakkında “*yasadışı silahlı PKK-KADEK örgütü üyesi olmak, örgüt adına eylemlere katılmak*” suçunu işlediği iddiası ve 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 168. maddesinin ikinci fıkrası ile 12/4/1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 31., 33., 39. ve 40. maddeleri uyarınca cezalandırılması talebi ile kamu davası açılmıştır.

6. Davanın görüldüğü İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, 25/4/2007 tarih ve E.2003/88, K.2007/198 sayılı kararla başvuruçunun eylemine uyan ve lehinde olan 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası, 53. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkraları, 58. maddesinin (9) numaralı fıkrası ile 62. maddesi ve 3713 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca altı yıl üç ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, hakkında güvenlik tedbirleri, mükerrirlere özgü infaz rejimi ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına karar vermiş ve bu karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 16/6/2009 tarih ve E.2009/4952, K.2009/7140 sayılı ilamı ile onanarak kesinleşmiştir.

7. Başvuruçucu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ihlal edildiği iddiasıyla 4/3/2009 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvuruçunun 17252/09 no.lu anılan bireysel başvurusuyla ilgili olarak AİHM, 20/9/2011 tarihli kararıyla, başvuruçunun gözaltında tutulduğu süre içerisinde bir avukatın hukuki yardımından yararlandırılmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendi ile birlikte aynı maddenin (1) numaralı fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiş, söz konusu karar 20/12/2011 tarihinde kesinleşmiştir.

9. AİHM kararı üzerine başvuruçucu, İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Mahkemenin 4/10/2012 tarih ve E.2012/68, K.2012/280 sayılı kararıyla başvuruçunun bu talebi reddedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“ ...

Yargılamanın yenilenmesini düzenleyen CMK 311. maddesinde sınırlı olarak yenilenme nedenleri sayılmıştır. Her ne kadar hükümlü LOKMAN SAPAN hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince 20 Aralık 2011 tarihinde sözleşme ihlali sebebiyle karar verilmiş ise de söz konusu AİHM kararında ihlal nedeni olarak 'sanığın hazırlık soruşturmasında gözaltındayken bir avukatın hukuki yardımından yararlanmamış olması' nin gösterildiği dikkate alınıp mahkememizin yukarıda sözü edilen dava dosyasında kovuşturma aşamasında sanığın bir avukatın hukuki yardımından faydalanmış olduğu, ayrıca mahkememizin sanık hakkında verdiği hükmün gerekçesinin doğrudan gözaltındaki ifadelerine dayandırılmamış olduğu, bunun yanında AİHM'nin ihlal nedeni olarak gösterdiği gözaltındayken hukuki yardımdan yararlandırılmamış olmayı yeniden yapılacak bir yargılamayla sağlama imkanının da hukuken ve fiilen bulunmadığı nazara alındığında hükümlü müdafii tarafından sunulan yargılamanın yenilenmesine yönelik iddiaların mahkememize verilmiş hükme hiçbir etkisinin olmayacağı kanaatiyle CMK 321. Maddesi uyarınca talebin reddine ...”

10. Başvuruçucu, Mahkemenin ret kararına karşı itiraz yoluna başvurmuş olup, itirazı inceleyen İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin 12/12/2012 tarih ve 2012/1220 Değişik İş sayılı kararı ile “... yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine dair kararında belirtilen gerekçelerde usul ve yasaya aykırı bir husus bulunmadığı...” gerekçesiyle itirazın reddine karar verilmiş, bu şekilde başvuru yolları tüketilmiştir. Karar başvuruçuya 24/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

11. Başvuruçucu 18/1/2013 tarihinde, Anayasa Mahkemesine süresi içerisinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

12. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesi şöyledir:

“(1) Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hâllerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür:

...

f) Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu hâlde yargılamanın yenilenmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.

(2) Birinci fıkranın (f) bendi hükümleri, 4.2.2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararları ile, 4.2.2003 tarihinden sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında uygulanır.”

13. 5271 sayılı Kanun'un 319. maddesi şöyledir:

“(1) Yargılamanın yenilenmesi istemi, kanunda belirlenen şekilde yapılmamış veya yargılamanın yenilenmesini gerektirecek yasal hiçbir neden gösterilmemiş veya bunu doğrulayacak deliller açıklanmamış ise, bu istem kabule değer görülmeyerek reddedilir.

(2) Aksi hâlde yargılamanın yenilenmesi istemi, bir diyeceği varsa yedi gün içinde bildirmek üzere Cumhuriyet savcısı ve ilgili tarafa tebliğ olunur.

(3) Bu madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir.”

14. 5271 sayılı Kanun'un 321. maddesi şöyledir:

“(1) Yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddialar, yeterli derecede doğrulanmaz veya 311 inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 314 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı hâllerde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığı anlaşılırsa, yargılamanın yenilenmesi istemi esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedilir.

(2) Aksi hâlde mahkeme, yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verir.

(3) Bu madde gereğince verilen kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 21/11/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuru numarası 18/1/2013 tarih ve 2013/723 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, soruşturma aşamasında avukatının hukuki yardımı olmadan kolluk ve Cumhuriyet savcısı tarafından alınan ifadeleri hükme esas alınarak hakkında mahkûmiyet kararı verildiğini, bireysel başvuru üzerine AİHM'in, Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendinin ihlal edildiğine karar verdiğini, bu nedenle 13/3/2003 tarihli aleyhe ikrar içeren ifadesinin hükme esas alınamayacağını, buna bağlı olarak yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi gerekirken, buna ilişkin talebinin reddedilerek Anayasa'nın 19.

maddesinin ve Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fırcasının (b) ve (c) bentlerinin ihlal edildiğini; aynı kapsamda yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine karar veren İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 4/10/2012 tarihli kararını duruşma açmaksızın dosya üzerinden verdiğini, bu şekilde yargılamaya katılımı engellenerek adil yargılanma hakkı kapsamında olan aleni yargılama ve aleni hüküm haklarının ve dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini, ayrıca yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine dair karara karşı itirazı inceleyen merciin hiçbir gerekçe göstermeden itirazın reddine karar verdiğini ileri sürmüştür, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Başvurucu ayrıca, yasal ve meşru bir toplantıya katılarak yasadışı slogan atan iki başvurusunun mahkumiyetine dair kararla ilgili olarak 2/2/2010 tarih ve 13304/03 başvuru numaralı *Savgın/Türkiye* kararı ile AİHM'in, Sözleşme'nin ifade özgürlüğünü düzenleyen 10. maddesinin ihlal edildiğine karar verdiğini, AİHM'in bu kararının kendisi açısından emsal nitelikte olduğunu, sırf bu nedenle kendisine isnat edilen eylemlere ilişkin olarak hakkında beraat kararı verilmesi gerekirken mahkûmiyet kararı verildiğini, yasal mitinglere katılarak slogan attığı kabulü ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünün kullanılmasına müdahale niteliğinde olduğunu ve bu şekilde Anayasa'nın 25. ve 26. maddelerinde düzenlenen özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiği İddiası Yönünden

18. Başvurucu, yasal mitinglere katılarak slogan attığı kabulü ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünün kullanılmasına müdahale niteliğinde olduğunu ve bu şekilde Anayasa'nın 25. ve 26. maddelerinde düzenlenen hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fırcası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

20. Anılan hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Anayasa Mahkemesinin yetki kapsamının anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/947, 12/2/2013, § 16).

21. Yargılamanın yenilenmesi, kanunda düzenlenen belirli sebeplerle maddi anlamda kesin hükmün ortadan kaldırılması ve daha önce kesin bir hükümlerle sonuçlandırılmış uyuşmazlığın yeniden yargılanması anlamına gelen olağanüstü bir kanun yoludur. Ancak kesinleşmiş hükmün ortadan kaldırılması bakımından, yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulmuş olması tek başına yeterli olmayıp, bunun için, incelemeyi yapan mahkemenin talebi yerinde görerek yargılamanın yenilenmesine karar vermesi gereklidir. Bu doğrultuda yargılamanın yenilenmesi talebi kabul edilip, kesin hükme konu olan uyuşmazlık yeniden ele alınmadığı sürece, önceki karar ve bu kararın kesinliği geçerliliğini koruyacaktır. Buna bağlı olarak, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı olan 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş kararlara ilişkin ihlal iddialarının, sırf yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulmuş olması sebebiyle zaman bakımından yetki kapsamı içerisinde değerlendirilmesi mümkün değildir.

22. Başvuru konusu olayda, ifade özgürlüğünün ihlali iddiasına konu olan İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 25/4/2007 tarih ve E.2003/88, K.2007/198 sayılı kararı, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 16/6/2009 tarih ve E.2009/4952, K.2009/7140 sayılı ilamı ile onanarak kesinleşmiştir.

23. Görüldüğü üzere, ihlal iddiasına konu Mahkeme kararı, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı olan 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiştir. Başvurucu AİHM kararı üzerine yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuşsa da İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi başvurunun bu talebini reddetmiştir. Salt yargılamanın yenilenmesi talebi kesinleşmiş hükmü ortadan kaldırmadığından, somut ihlal iddiası, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamı içerisinde değerlendirilemez.

24. Açıklanan nedenlerle sözü edilen ihlal iddiasına konu kararın, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce, 16/6/2009 tarihinde kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu yönü itibarıyla, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Hak Arama Özgürlüğü Yönünden

25. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebinin AİHM’in ihlal kararına rağmen reddedildiğini, incelemenin duruşmasız yapıldığını, kararın dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda verildiğini ve bu karara yönelik itirazı inceleyen merciin itirazı hiçbir gerekçe göstermeksizin reddettiğini ileri sürmektedir.

26. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye’nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun esasının incelenmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

27. Anayasa’nın “*Hak arama hürriyeti*” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

28. Anılan Anayasa kuralında, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa’da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Sözleşme’nin “*Adil yargılanma hakkı*” kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

29. Sözleşme’nin “*Adil yargılanma hakkı*” kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“1. Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. ...”

30. Sözleşme'nin 6. maddesinde adil yargılanma hakkının kapsamı medeni haklara ilişkin bir uyuşmazlığın karara bağlanması ile ceza alanındaki bir suç isnadı konularıyla sınırlandırılmıştır. Ancak, Anayasa Mahkemesi dosya kapsamında yer alan olay ve olgular ışığında başvuru konusu şikâyetin hukuki niteliğini ve Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamını belirleme yetkisine sahip olup, yargılamanın yenilenmesini de bu kapsamda değerlendirmiştir (B. No: 2013/664, 17/9/2013, § 25).

31. Başvurucunun, AİHM kararı doğrultusunda yargılamanın yenilenmesi talebinin kabulü ve kendisi hakkında beraat kararı verilmesi gerekirken talebin reddine karar verildiği, duruşma açılmaksızın inceleme yapıldığı ve karar verildiği, itiraz merciinin hiçbir gerekçe göstermeksizin itirazı reddettiği iddiaları ayrı ayrı incelenecektir.

a. Yargılamanın Yenilenmesi Talebine İlişkin İnceleme Sonucunda Verilen Kararın Adil Olmadığı İddiası Yönünden

32. Başvurucu soruşturma aşamasında, avukatının hukuki yardımı olmadan kolluk ve Cumhuriyet savcısı tarafından alınan ifadeleri hükme esas alınarak hakkında mahkûmiyet kararı verildiğini, bireysel başvuru üzerine AİHM'in, Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendinin ihlal edildiğine karar verdiğini, bu nedenle 13/3/2003 tarihli aleyhe ikrar içeren ifadesinin hükme esas alınamayacağını, buna bağlı olarak yargılamanın yenilenmesine karar verilip kendisi hakkında beraat kararı verilmesi gerekirken, buna ilişkin talebinin reddedilerek Anayasa'nın 19. maddesinin ve Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) ve (c) bentlerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

34. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

35. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır (B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 20).

36. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

37. Başvurucunun, hak arama özgürlüğü kapsamındaki bu iddiası, yargılamanın yenilenmesi incelemesi sonucu verilen kararın adil olmadığına ilişkindir. Yargılamanın

yenilenmesi incelemesi klasik anlamda bir asli ceza yargılaması olmayıp, yargılamanın yenilenmesi şartları çerçevesinde, yargılamaya ilişkin bazı ağır hata veya eksiklikler nedeniyle maddi anlamda kesin hükmün ortadan kaldırılması ve daha önce kesin bir hükümle sonuçlandırılmış uyuşmazlığın yeniden yargılanması anlamına gelen olağanüstü bir kanun yoludur. Yargılamanın yenilenmesi talebinin değerlendirildiği inceleme aşaması, uyuşmazlığın esasına ilişkin olmayıp, yargılamanın yenilenmesi şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin incelenmesi ile sınırlıdır. Dolayısıyla bu aşamaya ilişkin anayasal hak ihlali iddialarının incelenmesinin salt bu aşama ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

38. Mahkeme, yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine dair kararını, yargılamanın yenilenmesini düzenleyen 5271 sayılı Kanun'un 311. maddesinde yargılamanın yenilenmesi sebeplerinin sınırlı olarak sayıldığı, AİHM kararında ihlal nedeni olarak başvuru hazırlık soruşturmasında gözaltındayken bir avukatın hukuki yardımından yararlanmamış olmasının gösterildiği, ancak başvuru kovuşturma aşamasında bir avukatın hukuki yardımından yararlandığı, ayrıca Mahkemenin başvuru hakkında verdiği hükmün gerekçesinin doğrudan gözaltındaki ifadelerine dayandırılmamış olduğu ve AİHM'in ihlal kararına gerekçe olan, başvuru hazırlık soruşturmasında avukatının hukuki yardımından yoksun kalmış olmasının, yeniden yargılama ile giderilmesinin hukuken ve fiilen mümkün olmadığı gerekçelerine dayandırmıştır.

39. Adil yargılanma hakkı bireylere dava sonucunda verilen kararın değil, yargılama sürecinin ve usulünün adil olup olmadığını denetleme imkânı verir. Bu nedenle, bireysel başvuruda adil yargılanmaya ilişkin şikâyetlerin incelenmesi için başvuru hazırlık soruşturmasında haklarına saygı gösterilmediğine, bu çerçevede yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığı veya bunlara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığı, kendi delillerini ve iddialarını sunamadığı ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece mahkemesi tarafından dinlenmediği veya kararın gerekçesiz olduğu gibi, mahkeme kararının oluşumuna sebep olan unsurlardan değerlendirmeye alınmamış eksiklik, ihmal ya da açık keyfilığe ilişkin bir bilgi ya da belge sunmuş olması gerekir. Somut olayda başvuru hazırlık soruşturmasında yargılama sürecinin hakkaniyete aykırı olduğuna dair aşağıda değinilecek olan, incelemenin duruşmasız yapıldığı ve itiraz üzerine verilen kararın gerekçesiz olduğu iddiaları dışında herhangi bir bilgi ya da belge sunmadığı, aksine yargılamanın yenilenmesi talebine yönelik inceleme sonucunda verilen kararın içeriğinin adil olmadığı şikâyetini dile getirdiği anlaşılmaktadır (B. No: 2013/2767, 2/10/2013, § 22).

40. Açıklanan nedenlerle, başvuru hazırlık soruşturmasında yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine dair kararın adil olmadığı iddiasının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu ve derece mahkemesi kararının açık bir keyfilik de içermediği anlaşıldığından başvuru hazırlık soruşturmasında bu yönü itibarıyla, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Gerekçeli Karar Hakkı Yönünden

41. Başvuru hazırlık soruşturmasında yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine dair karara karşı yaptığı itirazın reddine dair kararın gerekçesiz olarak verildiğini ileri sürmüştür.

42. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

43. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

44. İtiraz veya temyiz merciinin, itiraz veya temyiz incelemesine konu mahkeme kararına ve bu karardaki gerekçelere katıldığı durumlarda, buna ilişkin kararını ayrıntılı olarak gerekçelendirmemesi, kural olarak, gerekçeli karar hakkına ve dolayısıyla adil yargılanma hakkına aykırılık teşkil etmez (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *García Ruiz/İspanya*, B. No: 30544/96, 21/1/1999, § 26).

45. Yargılamanın yenilenmesi talebini inceleyen İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi başvuruçunun talebini temelsiz bularak reddetmiş ve niçin temelsiz bulunduğunu kararında açıklamıştır (§ 9). Bu karara karşı yapılan itirazı inceleyen İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi de "... yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine dair kararında belirtilen gerekçelerde usul ve yasaya aykırı bir husus bulunmadığı..." gerekçesiyle itirazı reddetmiştir. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi ret kararında, hükme ulaşmayı sağlayan olay, bunların sebepleri ve sonuca götüren nedensellik kurgusu değerlendirmelerinin yeterli açıklıkta yapıldığı ve bunların gerekçeye temel oluşturduğu, itirazı inceleyen İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin kararında ise, detaylı bir açıklama bulunmamakla birlikte İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin kararına dayanak gerekçelerin yeterli bulunduğu anlaşılmaktadır.

46. Açıklanan nedenlerle gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu yönü itibarıyla, "*açıkça dayanaktan yoksun*" olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Duruşmalı Yargılama Hakkı Yönünden

47. Başvurucu yargılamanın yenilenmesi talebini inceleyen İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin, duruşmasız inceleme yaparak karar verdiği, bu şekilde duruşmalı yargılama hakkının ve dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

48. Anayasa'nın 141. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir."

49. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının temel unsurlarından biri de Anayasa'nın 141. maddesinde düzenlenen yargılamanın açık ve duruşmalı yapılması ilkesidir. Yargılamanın açıklığı ilkesinin amacı adli mekanizmanın işleyişini kamu denetimine açarak yargılama faaliyetinin saydamlığını güvence altına almak ve yargılamada keyfiliği önlemektir. Bu yönüyle, hukuk devletini gerçekleştirmenin en önemli araçlarından biridir. Özellikle ceza davalarında yargılamanın duruşmalı ve aleni yapılması silahların eşitliği ilkesinin ve savunma haklarının güvencesini oluşturur. Ancak bu her türlü yargılamanın mutlaka duruşmalı yapılması zorunluluğu anlamına gelmez. Adil yargılama ilkelerine uyulmak şartıyla usul ekonomisi ve iş yükünün azaltılması gibi amaçlarla bazı yargılamaların duruşmadan istisna tutulması ve duruşma yapılmaksızın karara

bağlanması anayasal hakların ihlalini oluşturmaz. Özellikle ilk derece mahkemeleri önünde duruşmalı yargılama yapıp karar verildikten sonra kanun yolu incelemesinin dosya üzerinden yapılması halinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (B. No: 2013/664, 17/9/2013, § 32).

50. Somut olayda başvuru, yargılamanın yenilenmesi talebini inceleyen İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin duruşma yapmaksızın dosya üzerinden inceleme yaparak karar verdiğini ve bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Yargılamanın yenilenmesi olağanüstü bir kanun yolu olup bu yolun hangi hallerde açılacağı 5271 sayılı Kanun'un 311. maddesinde açıkça düzenlenmiş ve aynı Kanun'un 321. maddesinde yeniden yargılanma talebinin esassız olması halinde talebin duruşmasız olarak reddedileceği hükme bağlanmıştır. Bireyin suç işleyip işlemediğiyle ilişkili olmayan böyle bir incelemenin duruşma açılmadan yapılmış olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

51. Açıklanan nedenlerle, duruşmalı yargılama hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu yönü itibarıyla, "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiği yönündeki kısmının "*zaman bakımından yetkisizlik*",

2. Hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin kısımlarının "*açıkça dayanaktan yoksun olması*"

nedenleriyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,**

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına,

21/11/2013 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Serruh KALELİ

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Zühtü ARSLAN